

CEESEN-BENDER

Intervencije na višestambenim zgradama u ranjivim
četvrtima s ciljem borbe protiv energetskeg
siromaštva

**Izvešće o preprekama za obnovu zgrada u
zakonodavnom okviru u Hrvatskoj: Sažetak
politika**

Co-funded by
the European Union

CENTRAL & EASTERN EUROPEAN
SUSTAINABLE ENERGY NETWORK
CEESEN-BENDER

Tablica sadržaja

1. O projektu CEESEN-BENDER.....	3
2. Sažetak.....	4
3. Uvod.....	5
4. Zakonodavne i političke prepreke energetskej obnovi VSZ u Hrvatskoj.....	8
4.1. Ciljevi.....	8
4.2. Mjere.....	9
4.3. Provedba i praćenje.....	10
5. Prepreke povezane s javnim pozivima za energetskej obnovu VSZ u Hrvatskoj.....	12
6. Preporuke politika za poboljšanje nacionalnog zakonodavnog okvira.....	14

1. O projektu CEESEN-BENDER

Glavni cilj projekta “Intervencije izgradnje u ranjivim četvrtima protiv energetske siromaštva” (tj. CEESEN-BENDER), pokrenutog 1. rujna 2023., osnažiti je i podržati ranjive vlasnike kuća i iznajmljivače koji žive u višestambenim zgradama iz sovjetske ere u 5 zemalja srednje i istočne Europe: Hrvatska, Slovenija, Estonija, Poljska i Rumunjska. Projekt će im pomoći u procesu obnove identificiranjem glavnih prepreka i stvaranjem pouzdanih službi podrške koje uključuju vlasnike stambenih objekata, njihovih udruga i upravitelje zgrada.

Koordiniran od strane Društva za oblikovanje održivog razvoja (DOOR), projekt CEESEN-BENDER okuplja vodeće europske istraživače i stručnjake na tom području iz šest zemalja: Hrvatske (Društvo za dizajn održivog razvoja / DOOR, Međimurska energetska agencija d.o.o. / MENE, EUROLAND d.o.o. / Euroland, GP STANORAD d.o.o. / GP STANORAD), Estonije (Sveučilište u Tartu / UTARTU, Tartu regionalna energetska agencija / TREA, Estonski savez zadružnih stambenih udruženja / EKYL), Slovenije (Lokalna energetska agencija Spodnje Podravje / LEASP), Rumunjske (Alba lokalna energetska agencija / ALEA, Općina Alba Iulia / ALBA IULIA), Poljske (Mazovijska Energetska agencija / MAE, Stambena zadruha Warszawska Spółdzielnia Mieszkaniowa - Varšavska stambena zadruha / WSM), Njemačke (Klimatski savez) uz Mrežu održive energije srednje i istočne Europe (CEESEN).

Projekt CEESEN-BENDER provodi se od rujna 2023. do kolovoza 2026. i ima ukupni proračun od 1,85 milijuna eura, od čega se 1,75 milijuna eura financira iz Programa Europske unije za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE 2021- 2027) prema ugovoru o dodjeli bespovratnih sredstava br. LIFE 101120994. Projekt provode međunarodno priznati istraživači i partneri iz Društva za oblikovanje održivog razvoja, Sveučilišta u Tartu, Lokalna energetska agencija Spodnje Podravje, Local Energy Agency Spodnje Podravje, Alba lokalna energetska agencija, Klimatski savez, Međimurska energetska agencija d.o.o., Mazovijska energetska agencija, Tartu regionalna energetska agencija, Općina Alba Iulia, Mreža održive energije srednje i istočne Europe. Osim toga, pridruženi partneri projekta uključuju stambenu zadrugu “Marysin Wawerski”, EUROLAND d.o.o., GP STANORAD d.o.o. i Estonski savez zadružnih stambenih udruženja.

2. Sažetak

Ovaj sažetak politike sažima rezultate analize relevantnih nacionalnih propisa vezanih uz obnovu zgrada u kućanstvima pogođenim energetske siromaštvom u Hrvatskoj. Analiza regulatornog i političkog okvira Hrvatske u vezi s obnovom višestambenih zgrada (u daljnjem tekstu: VSZ) ključan je korak među mnogima potrebnima za unaprjeđenje energetske učinkovitosti zgrada u Hrvatskoj i ublažavanje energetske siromaštva u zemlji. Kritičkim proučavanjem sadržaja i postignuća nacionalnih politika i regulatornih mjera, ova analiza pruža uvide u to kako Hrvatska može bolje uskladiti svoje djelovanje sa širim ciljevima EU-a i poboljšati svoj doprinos smanjenju potrošnje energije i emisija stakleničkih plinova u stambenom sektoru. S obzirom na to da značajan dio stambenog sektora u Hrvatskoj čine višestambene zgrade, poboljšanje njihove energetske učinkovitosti ključno je za doprinos postizanju ciljeva energetske učinkovitosti EU-a. Ovaj sažetak politike nastoji istaknuti uspjehe i nedostatke postojećih politika i propisa, nudeći smjernice za buduće zakonodavne, političke i financijske napore kako bi obnove u Hrvatskoj bile što šire i učinkovitije.

Razmatranja proizašla iz ovakvih preporuka temeljenih na dokazima ključna su za rješavanje specifičnih izazova energetske obnove i energetske siromaštva u Hrvatskoj. Nalazi analize poslužili su kao osnova za konkretne preporuke politika za političke aktere i relevantne donositelje odluka u Hrvatskoj, s ciljem poboljšanja budućih programa, politika i zakonodavstva te osiguravanja učinkovitog i ciljanog raspoređivanja resursa i postavljanja prioriteta. Osim što poboljšanje energetske učinkovitosti u višestambenim zgradama može smanjiti ukupnu potrošnju energije i emisije, ono također značajno unapređuje uvjete života za veliki dio populacije. Rješavanje energetske siromaštva u tim zgradama podržava društvenu ravnopravnost u zemlji i poboljšava kvalitetu života ranjivih kućanstava, pridonoseći društvenoj i ekonomskoj otpornosti Hrvatske.

CEESEN-BENDER partneri identificirali^[1] su sljedeće prepreke energetske obnovi VSZ i posljedičnom smanjenju energetske siromaštva u VSZ u Hrvatskoj.

Sažetak **ZAKONODAVNIH I POLITIČKIH PREPREKA:**

- Zastarjeli i nepotpuni podaci o građevinskom fondu
- Problemi s transparentnošću u osnovnoj analizi specijaliziranih programa
- Nema specifičnih ciljeva (i programa) za energetske siromaštvo na nacionalno reprezentativnoj razini
- Financijski nedostaci u modelu dubinske obnove
- Nedovoljno podataka o energetske siromaštva
- Nedostatak javnog angažmana i edukativnih aktivnosti
- Ograničen opseg i dostupnost SMiV sustava
- Financijski nedostaci i potreba za novim instrumentima
- Nedostatak pravedne tranzicije i načela društvene uključenosti

Sažetak PREPREKA POVEZANIH S JAVNIM POZIVIMA ZA ENERGETSKU OBNOVU VSZ:

- Fluktuirajuće stope zahtjeva i odobrenja
- Složenost administrativnih procedura i ograničeni kapaciteti za upravljanje projektima
- Nedostatak usredotočenosti na energetske siromašna kućanstva
- Promjenjive stope sufinanciranja
- Nedostatak poticaja temeljenih na učinku

Na temelju ovih prepreka, **CEESEN-BENDER** partneri identificirali su sljedeće **PREPORUKE POLITIKA ZA VEĆU ENERGETSKU ODNOVU I SMANJENJE ENERGETSKOG SIROMAŠTVA u VSZ u Hrvatskoj :**

1. Uspostaviti sveobuhvatan sustav prikupljanja podataka za točno definiranje i procjenu energetske siromaštva na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini;
2. Poboľjšati postojeće mehanizme praćenja, poput sustava SMiV ili ISGE, osiguravanjem sveobuhvatnog praćenja energetske obnove stambenih višestambenih zgrada i izvještavanja o pokazateljima energetske siromaštva u višestambenim zgradama;
3. Ojačati zakonodavnu podršku za sustave OIE u višestambenim zgradama i energetske zajednice građana unutar višestambenih zgrada kako bi se olakšale energetske obnove i demokratizirala proizvodnja energije;
4. Razviti i provesti široke nacionalne kampanje za podizanje svijesti kako bi se potaknula javna rasprava i sudjelovanje u energetske obnove višestambenih zgrada, s posebnim naglaskom na ranjive suvlasnike i susjedstva;
5. Produžiti rokove za prijavu kako bi se omogućilo više vremena potencijalnim prijaviteljima, posebno onima iz marginaliziranih ili teško dostupnih zajednica te energetske siromaštva, za prijavu na javne pozive za energetske obnove višestambenih zgrada;
6. Provoditi redovite preglede programa energetske obnove radi procjene njihovog učinka i identificiranja područja za poboljšanje.

3. Uvod

Globalno, zgrade čine značajan dio potrošnje energije i emisija stakleničkih plinova (GHG), što njihovu obnovu čini ključnom komponentom u prijelazu na niskougljično gospodarstvo. Prema Međuvladinom panelu za klimatske promjene, sektor zgrada je u 2019. godini odgovarao za 12 GtCO₂-eq emisija stakleničkih plinova, što predstavlja 21% globalnih emisija. Te emisije uključuju 57% iz neizravnih izvora CO₂, poput proizvodnje električne energije, 24% izravnih emisija CO₂ na lokaciji te 18% iz proizvodnje cementa i čelika za izgradnju zgrada. Kada se uzmu u obzir samo emisije CO₂, zgrade su globalno doprinijele s 31%. Potrošnja energije u zgradama, pri čemu stambeni i nestambeni sektori čine 70% i 32% globalne konačne potražnje za energijom, ukazuje na značajan porast globalnih emisija CO₂ i potražnje za energijom od 1990. do 2019. godine, osobito u području električne energije, čija je potrošnja porasla za 161%.²

[1] Za detaljniji pregled metodologije provedenog istraživanja, analiziranih dokumenata i konkretnih rezultata za Hrvatsku, molimo pogledajte cjelovito izvješće, dostupno na <https://ceesen.org/en/resources/>

U kontekstu smanjenja emisija stakleničkih plinova (GHG), EU je postavila obvezujuće ciljeve u okviru Plana za klimatske ciljeve do 2030. i paketa Fit for 55. Cilj je smanjiti emisije GHG-a za najmanje 55% do 2030. u odnosu na razine iz 1990. godine. Zgrade su odgovorne za približno 40% potrošnje energije u EU-u i 36% njezinih emisija GHG-a, a prema podacima iz 2020. godine, čak 75% ukupnog stambenog fonda, od čega je više od trećine (35%) izgrađeno prije 1970., klasificirano je kao energetska neučinkovito.^[1] Stoga su energetske obnove^[2] višestambenih zgrada ključne za postizanje ciljeva EU-a u energetske učinkovitosti, rješavanje energetske siromaštva te doprinos širim naporima za ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama. Službene strategije i dokumenti EU-a, poput strategije Renovation Wave, Plana za klimatske ciljeve i paketa Fit for 55, definiraju smjernice i ciljeve za obnovu zgrada i njihovu ulogu u klimatskim i energetske politikama EU-a..

Obnova postojećih zgrada mogla bi smanjiti ukupnu potrošnju energije u EU za 5-6% i dovesti do smanjenja emisija ugljikova dioksida za otprilike 5%. Unatoč tom potencijalu, prosječna godišnja stopa obnove zgrada u EU manja je od 1%, pri čemu stope obnove u državama članicama variraju od 0,4% do 1,2%. Nadalje, kućanstva ili stambeni sektor činili su 27% konačne potrošnje energije u EU 2021. godine, što predstavlja 18,6% bruto domaće potrošnje energije EU-a. Strategija Renovation Wave, dio Europskog zelenog plana, ima za cilj barem udvostručiti godišnju stopu energetske obnove stambenih i nestambenih zgrada do 2030. godine. Ova inicijativa predviđa obnovu 35 milijuna zgrada tijekom sljedećeg desetljeća, s posebnim naglaskom na poboljšanje energetske učinkovitosti višestambenih zgrada (MAB), gdje je energetska siromaštvo često izraženo. Energetska siromaštvo pogađa milijune građana EU-a, uzrokujući neadekvatno grijanje, hlađenje i općenito loše životne uvjete. Zemlje srednje i istočne Europe (CEE) suočavaju se s jedinstvenim izazovima u tom pogledu, uključujući stariji fond zgrada, nižu energetske učinkovitost i veće stope energetske siromaštva.

U Hrvatskoj VSZ^[3] čine oko 35% ukupnog stambenog fonda i približno 27% ukupnog broja zgrada, prema korisnoj površini grijanih dijelova. Oko 57% višestambenih zgrada nalazi se u kontinentalnoj Hrvatskoj, a gotovo 58% ih je izgrađeno prije 1981. godine, prije uvođenja standarda za potrošnju energije u zgradama. Zgrade izgrađene prije 1981. godine troše 200-250 kWh/m² toplinske energije za grijanje. Provedbom mjera energetske učinkovitosti ta se potrošnja može smanjiti na 50 kWh/m². Dostupni podaci također pokazuju da 83% zgrada ne zadovoljava Tehničke propise iz 1987. godine i ima značajne toplinske gubitke. Kao rezultat toga, VSZ spadaju među zgrade s najlošijom energetske učinkovitosti. Nadalje, gotovo 37% svih stambenih jedinica u vlasništvu izgrađeno je prije 1961., a oko 58% prije 1971. godine. U kontinentalnoj Hrvatskoj 34% višestambenih zgrada ima energetske karakteristike ocijenjene s D ili lošije, u usporedbi s 9,36% u priobalnoj Hrvatskoj. Međutim, više od 20,52% višestambenih zgrada u priobalnoj Hrvatskoj ima energetske karakteristike ocijenjene s C.^[4]

[2] IPCC, Chapter 9: Buildings, pristupljeno 10.07.2024, <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/chapter/chapter-9/>

[3] European Commission – Department: Energy – In focus, pristupljeno 10.7.2024., https://commission.europa.eu/document/download/65660913-cecb-4f2f-b34c-c9bbf9bed1af_en?filename=in_focus_energy_efficiency_in_buildings_en.pdf

[4] Energetska obnova zgrade uključuje razne tehničke operacije i procese usmjerene na poboljšanje energetske učinkovitosti zgrade. To uključuje provođenje energetske pregleda i dobivanje energetske certifikata, izradu projektne dokumentacije koja dokazuje uštede energije, poboljšanje toplinske izolacije vanjskih dijelova poput zidova i krova te zamjenu vanjske stolarije. Također obuhvaća modernizaciju tehničkih sustava, kao što su grijanje, hlađenje, ventilacija, klimatizacija, priprema tople vode i sustavi rasvjete. Dodatno, proces može uključivati integraciju obnovljivih izvora energije, poput solarnih panela i toplinskih pumpi.

definiraju smjernice i ciljeve za obnovu zgrada i njihovu ulogu u klimatskim i energetske politikama EU-a..

Obnova postojećih zgrada mogla bi smanjiti ukupnu potrošnju energije u EU za 5-6% i dovesti do smanjenja emisija ugljikova dioksida za otprilike 5%. Unatoč tom potencijalu, prosječna godišnja stopa obnove zgrada u EU manja je od 1%, pri čemu stope obnove u državama članicama variraju od 0,4% do 1,2%. Nadalje, kućanstva ili stambeni sektor činili su 27% konačne potrošnje energije u EU 2021. godine, što predstavlja 18,6% bruto domaće potrošnje energije EU-a. Strategija Renovation Wave, dio Europskog zelenog plana, ima za cilj barem udvostručiti godišnju stopu energetske obnove stambenih i nestambenih zgrada do 2030. godine. Ova inicijativa predviđa obnovu 35 milijuna zgrada tijekom sljedećeg desetljeća, s posebnim naglaskom na poboljšanje energetske učinkovitosti višestambenih zgrada (MAB), gdje je energetska siromaštvo često izraženo. Energetska siromaštvo pogađa milijune građana EU-a, uzrokujući neadekvatno grijanje, hlađenje i općenito loše životne uvjete. Zemlje srednje i istočne Europe (CEE) suočavaju se s jedinstvenim izazovima u tom pogledu, uključujući stariji fond zgrada, nižu energetska učinkovitost i veće stope energetske siromaštva.

U Hrvatskoj VSZ^[1] čine oko 35% ukupnog stambenog fonda i približno 27% ukupnog broja zgrada, prema korisnoj površini grijanih dijelova. Oko 57% višestambenih zgrada nalazi se u kontinentalnoj Hrvatskoj, a gotovo 58% ih je izgrađeno prije 1981. godine, prije uvođenja standarda za potrošnju energije u zgradama. Zgrade izgrađene prije 1981. godine troše 200-250 kWh/m² toplinske energije za grijanje. Provedbom mjera energetske učinkovitosti ta se potrošnja može smanjiti na 50 kWh/m². Dostupni podaci također pokazuju da 83% zgrada ne zadovoljava Tehničke propise iz 1987. godine i ima značajne toplinske gubitke. Kao rezultat toga, VSZ spadaju među zgrade s najlošijom energetska učinkovitosti. Nadalje, gotovo 37% svih stambenih jedinica u vlasništvu izgrađeno je prije 1961., a oko 58% prije 1971. godine. U kontinentalnoj Hrvatskoj 34% višestambenih zgrada ima energetske karakteristike ocijenjene s D ili lošije, u usporedbi s 9,36% u priobalnoj Hrvatskoj. Međutim, više od 20,52% višestambenih zgrada u priobalnoj Hrvatskoj ima energetske karakteristike ocijenjene s C.^[2]

[5] Višestambena zgrada je svaka zgrada koja je u cijelosti ili u kojoj je više od 66% korisne površine namijenjeno za stanovanje i koja ima tri ili više stambenih jedinica, a kojom upravlja upravitelj zgrade, koji može biti pravna ili fizička osoba, u skladu s člankom 378. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (Narodne novine, br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, 81/15 i 94/17 - ispravak) i člankom 4 (stavkom 72) Zakona o energetska učinkovitosti (Narodne novine, br. 127/14, 116/18, 25/20, 32/21 i 41/21).

[6] Prema Programu energetske obnove višestambenih zgrada za razdoblje do 2030. godine, str.7, str.22

4. Zakonodavne i političke prepreke energetskej obnovi VSZ u Hrvatskoj

4.1. Ciljevi

Prvo područje potencijalnih zakonodavnih i političkih prepreka odnosi se na ciljeve energetske obnove VSZ i ublažavanje energetske siromaštva u VSZ na nacionalnoj razini. Ključna pitanja su:

- Jesu li nacionalni ciljevi **dovoljno ambiciozni i prioritetni** u nacionalnom planiranju energetske tranzicije;
- Temeljeni na **sveobuhvatnim podacima i odgovarajućim metodologijama** za analizu početne situacije i praćenje nacionalnog fonda zgrada i energetske siromaštva na nacionalnoj razini;
- Jesu li **koherentni** među relevantnim zakonodavstvom i politikama te **kompatibilni** s drugim ciljevima vezanim za energetske tranzicije u zemlji.

S obzirom na to da Hrvatska planira utrostručiti godišnju stopu renovacije VSZ do 2030. godine, potičući duboku renovaciju kroz veće proračunske alokacije za renovaciju VSZ i uz Program suzbijanje energetske siromaštva, Hrvatska pokazuje dovoljnu političku ambiciju i strateški fokus na ključne aspekte energetske obnove VSZ na nacionalnoj razini, uz uvažavanje činjenice da se moraju adresirati potrebe ranjivih kućanstava u naporima renovacije. Međutim, ostaje nejasno hoće li se ti ciljevi postići, s obzirom na to da je stopa renovacija u razdoblju 2014.-2020. iznosila oko 0,7%. Ključni nacionalni dokumenti za planiranje energetske renovacije VSZ uključuju sveobuhvatne analize fonda zgrada koristeći transparentne izvore podataka, premda DSO koristi starije podatke (2008.-2016.), a Program energetske obnove VSZ ne uključuje podatke iz Popisa stanovništva iz 2021. godine.

Program za suzbijanje energetske siromaštva pruža detaljnu analizu putem primarnih istraživanja, no nedostaje transparentnost u vezi s dostupnošću provedenih anketa. Program se fokusira na zgrade, a ne na pojedinačna kućanstva, te nije jasno koji udio energetske siromašnih kućanstava čine ciljane zgrade. DSO i Program energetske obnove VSZ u Hrvatskoj usklađeni su s ciljem od 3% godišnje stope renovacije do 2030. godine, podržavajući ambiciozne ciljeve postavljene u Strategiji niskougljičnog razvoja. Oba dokumenta osiguravaju dosljednost u nacionalnim ciljevima energetske tranzicije, s detaljnim srednjoročnim ciljevima u Programu i širim ciljevima smanjenja CO₂ u DSO. Međutim, Program spominje energetske siromaštvo samo nominalno, navodeći da će se specifične mjere za renovaciju energetske siromašnih kućanstava planirati u okviru posebnog programa za renovaciju tih kućanstava, koji će biti usvojen do 2024. godine.

Identificirane prepreke u vezi s CILJEVIMA energetske obnove i ublažavanja energetske siromaštva u VSZ:

1. **Zastarjeli i nepotpuni podaci o građevinskom fondu:** Oslanjanje na zastarjele podatke (2008.-2016.) u DSO i nedostatak podataka iz Popisa stanovništva iz 2021. godine u Programu energetske obnove VSZ može umanjiti točnost i učinkovitost planova za renovaciju.
2. **Problemi s transparentnosti u osnovnoj analizi specijaliziranih programa:** Program za suzbijanje energetske siromaštva nema dovoljno transparentnosti u pogledu dostupnosti podataka iz anketa, a usmjeren je na zgrade umjesto na specifična kućanstva, što ostavlja nejasnim udio kućanstava pogođenih energetske siromaštvom.
3. **Nema specifičnih ciljeva (i programa) za energetske siromaštvo na nacionalno reprezentativnoj razini:** Program energetske obnove VSZ samo nominalno obrađuje energetske siromaštvo, odgađajući specifične mjere za obnovu kućanstava pogođenih energetske siromaštvom na zaseban program koji je planiran za usvajanje do 2024. godine.

4.2. Mjere

Drugi segment potencijalnih prepreka odnosi se na nacionalne mjere za energetske obnovu višestambenih zgrada i ublažavanje energetske siromaštva u VSZ. U vezi s ovom temom, zanimalo nas je jesu li te mjere:

- **Dovoljno primjerene i sveobuhvatne** s obzirom na specifičan nacionalni kontekst, te, u tom cilju, stvorene inkluzivno kao rezultat socijalnih dijaloga s ključnim dionicima;
- Dovoljno se bave važnostima energetske obnove višestambenih zgrada i ublažavanja energetske siromaštva u VSZ na **lokalnoj i/ili regionalnoj razini u Hrvatskoj**;
- **Prepoznaju ranjive socijalne skupine** na svim razinama u Hrvatskoj i specifično se bave energetske siromaštvom u stambenim višestambenim zgradama.

Analizirani propisi i programi u Hrvatskoj naglašavaju širok raspon tehničkih i financijskih mjera za energetske obnovu višestambenih zgrada, pri čemu Program energetske obnove VSZ nudi najopsežniji popis. Uključivanje dionika u proces stvaranja mjera bilo je opsežno, uključujući oko 200 dionika kroz javne konzultacije i "Otvorene dijaloge partnera." Međutim, i dalje postoje značajni nedostaci u financijskim mjerama, posebno kada je riječ o dubinskoj obnovi VSZ. Analizirani dokumenti prepoznaju važnost lokalnih i regionalnih razina u energetske obnovi VSZ, naglašavajući potrebu za jasnim ciljevima, pokazateljima i mehanizmima konsenzusa u prostornom planiranju.

DSO i Program energetske obnove VSZ uključuju mjere poput osnivanja "one-stop-shop"-ova i izgradnje kapaciteta kroz lokalne info-centre, uz adresiranje specifičnih izazova s kojima se suočavaju općine, uključujući veliku zaduženost. DSO prepoznaje financijske prepreke na lokalnoj razini, ali potpora lokalnih vlasti u procesu obnove je postepena, zbog čega mjere promiču razvoj zelene infrastrukture, upravljanje kružnim prostorima i pametne tehnologije, reflektirajući regionalizirani pristup energetske obnovi koji uzima u obzir lokalne potrebe i kapacitete

Analizirani dokumenti ističu glavni problem nedostatka podataka o intenzitetu i opsegu energetske siromaštva na svim razinama, što otežava definiranje kriterija za određivanje energetske siromašnih suvlasnika VSZ. DSO skicira potencijalne pokazatelje energetske siromaštva, poput dohotka kućanstava i troškova energije, dok Program energetske obnove VSZ cilja na socijalno ranjive skupine i predlaže Socijalni fond za klimatsku politiku kao alternativni financijski mehanizam. Program za suzbijanje energetske siromaštva nije usklađen s predloženim pokazateljima, ali nudi detaljan lokalni plan s izravnim i neizravnim koristima. Očigledan je nedostatak široke nacionalne kampanje koja bi potaknula javnu raspravu i sudjelovanje, osobito u ranjivim naseljima. Također, postoji manjak obrazovnih i promotivnih aktivnosti koje bi potaknule suvlasnike i ranjive skupine na aktivno sudjelovanje u procesu obnove.

Identificirane prepreke u vezi s MJERAMA za energetske obnovu i ublažavanje energetske siromaštva u VSZ:

1. Financijski nedostaci u modelu dubinske obnove: Unatoč sveobuhvatnim mjerama navedenim u Programu energetske obnove VSZ, značajni financijski jazovi i dalje postoje, posebno za dubinske renovacije, što uvodi nesigurnost u mogućnost implementacije osmišljenih mjera

2. Nedovoljno podataka o energetske siromaštva: Nedostatak detaljnih podataka o intenzitetu i opsegu energetske siromaštva na svim razinama otežava definiranje kriterija za određivanje energetske siromašnih suvlasnika u MAB-ovima, što je preduvjet za učinkoviti razvoj i provedbu ciljanih mjera

3. Nedostatak javnog angažmana i edukativnih aktivnosti: Očit je nedostatak široko rasprostranjenih nacionalnih kampanja i obrazovnih inicijativa koje bi potaknule javnu raspravu i sudjelovanje o potrebama i okolnostima energetske siromašnih kućanstava koja žive u VSZ i ranjivim četvrtima te potaknule suvlasnike i ranjive skupine na aktivno sudjelovanje u procesu obnove.

4.3. Provedba i praćenje

Posljednji analizirani segment nacionalnog zakonodavstva i politika odnosio se na potencijalne prepreke u procesu provedbe i praćenja gore spomenutih mjera za energetske obnovu VSZ i ublažavanje energetske siromaštva u VSZ. Ovo se uglavnom odnosi na procjenu:

- Nadležnih tijela za provedbu i praćenje mjera te transparentnost i učinkovitost procesa provedbe i praćenja;
- Dostupnosti nacionalnih financijskih instrumenata i mehanizama te uočeni jaz između potrebnih i dostupnih javnih sredstava za provedbu mjera;
- Elementi pravedne tranzicije i društvene uključenosti u planiranju i provedbi mjera te uloga inicijativa građanske energije u energetske obnovi VSZ i ublažavanju energetske siromaštva u VSZ;

Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost nadzire provedbu i praćenje energetske obnove MAB-ova koristeći sustav SMiV. Transparentnost se osigurava putem godišnjih izvješća o napretku nacionalne energetske učinkovitosti. Međutim, SMiV prati samo projekte subvencionirane od strane Fonda, dok su VSZ obnovljene iz ne-javnih izvora isključene iz praćenja, nedostaju indikatori energetske siromaštva, a pristup korisnika je ograničen, bez dokaza o javno dostupnim stručnim procjenama valjanosti i pouzdanosti podataka. Vidljiv je jaz između dostupnih javnih sredstava i potreba mapiranih u Programu energetske obnove VSZ i DSO. To ukazuje na potrebu za uvođenjem novih financijskih instrumenata kako bi se pokrile identificirane potrebe.

Moguće je da je potrebna jača suradnja s bankarskim sektorom, ali i dodatna potpora za energetske siromašne kućanstva. Analizirani dokumenti ne uključuju eksplicitno principe pravedne tranzicije i društvene uključenosti u kontekstu energetske obnove VSZ ili ublažavanja energetske siromaštva. Inicijative građanske energije prepoznate su prvenstveno kroz DSO, ali se suočavaju sa značajnim zakonodavnim preprekama.

Identificirane prepreke vezane uz procese PROVEDBE I PRAĆENJA energetske obnove i ublažavanja energetske siromaštva u VSZ:

1. Ograničen opseg i dostupnost SMiV sustava: SMiV sustav, koji se koristi za praćenje projekata energetske obnove, obuhvaća samo one projekte koji su subvencionirani od strane Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost. Nedostaju pokazatelji energetske siromaštva, isključeni su projekti financirani iz ne-javnih izvora, a sustav nema kontinuirano praćenje ušteda energije nakon unosa početnih podataka za VSZ i ne-javne stambene zgrade. Također, ima ograničen pristup korisnicima, a ne postoje javno dostupne stručne procjene o valjanosti i pouzdanosti podataka.

2. Financijski nedostaci i potreba za novim instrumentima: Postoji jaz između dostupnih javnih sredstava i potreba identificiranih u Programu energetske obnove VSZ i DSO. Potrebna su nova financijska sredstva, kao i jača suradnja s bankarskim sektorom i/ili privatnim sektorom, uz dodatnu podršku za energetske siromašne kućanstva.

3. Nedostatak pravedne tranzicije i načela društvene uključenosti: Analizirani dokumenti ne uključuju izričito principe pravedne tranzicije i društvene uključenosti u energetske obnovi VSZ ili ublažavanju energetske siromaštva. Inicijative građanske energije, poput zajednica obnovljivih izvora energije prepoznate su, ali se suočavaju sa značajnim zakonodavnim preprekama.

5. Prepreke povezane s javnim pozivima za energetska obnova VSZ u Republici Hrvatskoj

Analiza javnih poziva za energetska obnova u Hrvatskoj otkriva nekoliko ključnih trendova i područja za unapređenje. Tijekom godina primjetan je porast financijskih sredstava namijenjenih projektima energetske obnove, što odražava sve veću prioritizaciju energetske učinkovitosti. Unatoč tome, broj prijavi i odobrenih projekata značajno varira, što upućuje na moguće promjene u procesima prijave, kriterijima prihvatljivosti ili razini svijesti.

Analiza ističe sustavni pristup upravljanju javnim pozivima, s razvojem kriterija i procesa prijave usmjerenim na povećanje učinkovitosti i inkluzivnosti. Međutim, postoje nedostaci, posebno u pogledu zadovoljavanja potreba energetska siromašnih kućanstava, koja nisu bila uključena u ove programe. Nedostatak kriterija za identifikaciju energetska siromašnih kućanstava i izostanak ciljane financijske potpore predstavlja značajan propust koji narušava inkluzivnost ovih inicijativa.

Aktivnosti obnove prihvatljive za financiranje su sveobuhvatne i obuhvaćaju širok raspon mjera, od osnovnih energetska pregleda do naprednih nadogradnji energetska sustava i instalacija obnovljivih izvora energije. Stope sufinanciranja su varijabilne, što odražava različite prioritete i strategije financiranja. Međutim, u posljednjim godinama obuhvaćen je manji broj kućanstava, što možda ukazuje na pomak prema većim, složenijim projektima.

Unatoč strogim zahtjevima za uštedom energije i snažnom naglasku na obnovljive izvore energije, isključivanje energetska siromašnih kućanstava iz ovih pogodnosti predstavlja ključno područje za unapređenje. Ciljana podrška energetska siromašnima mogla bi povećati ukupnu učinkovitost i pravednost programa energetske obnove u Hrvatskoj.

1. Fluktuirajuće stope zahtjeva i odobrenja

Broj prijavi i odobrenih projekata značajno je varirao tijekom godina. Na primjer, 2016. godine zaprimljeno je 649 prijavi, od kojih su odobrena 584 projekta, dok je 2022. godine zaprimljeno samo 236 prijavi, a odobreno 105 projekata. Ova nedosljednost mogla bi biti rezultat promjena u procesima prijave, kriterijima prihvatljivosti ili promjenjivim razinama svijesti i sudjelovanja.

2. Složenost administrativnih procedura i ograničeni kapaciteti za upravljanje projektima

Složeni administrativni zahtjevi i proceduralne prepreke mogu obeshrabriti prijavitelje, a posebno upravitelje zgrada i suvlasnike koji često nemaju potrebno znanje ili iskustvo u upravljanju energetska projektima. Ti faktori mogu dovesti do proceduralnih pogrešaka i smanjenja broja uspješnih prijavi.

3. Nedostatak usredotočenosti na energetska siromašna kućanstva

Analiza ističe značajan nedostatak u inkluzivnosti programa, budući da energetska siromašna kućanstva nisu bila prioritizirana. Ne postoje kriteriji za identificiranje energetska siromaštva, niti su dodijeljene bespovratne potpore namijenjene isključivo njima. Ovaj propust znači da su ranjive skupine, koje bi mogle imati najviše koristi od poboljšanja energetska učinkovitosti, isključene. Neke regije imaju veći udio energetska siromaštva. Bez prilagođenih programa informiranja i dodatne podrške, ta područja bi mogla i dalje zaostajati u poboljšanjima energetska učinkovitosti, čime bi se nastavile produbljivati regionalne nejednakosti.

Bez prilagođenih programa informiranja i dodatne podrške, ta područja bi mogla i dalje zaostajati u poboljšanjima energetske učinkovitosti, čime bi se nastavile produbljivati regionalne nejednakosti.

4. Promjenjive stope sufinanciranja

Stope sufinanciranja za projekte obnove kreću se od 60% do 100%, ovisno o vrsti aktivnosti. Ova varijabilnost može stvoriti nesigurnost za prijavitelje, jer se financijska potpora koju bi mogli dobiti može značajno razlikovati. Osim toga, stope za projekte obnovljivih izvora energije također variraju (60-80%), što bi moglo otežati planiranje i proračun projekata.

5. Nedostatak poticaja temeljenih na učinku

Ne postoje posebni poticaji za projekte koji ostvaruju veće uštede energije ili integriraju inovativne tehnologije. Ovaj nedostatak poticaja temeljenih na učinku može obeshrabriti ambiciozne projekte koji teže maksimalnoj učinkovitosti i održivosti.

6. Preporuke politika za poboljšanje nacionalnog zakonodavnog okvira

Predložene opće preporuke prikazuju široke smjernice za javne politike usmjerene na poboljšanje procesa postizanja ciljeva energetske učinkovitosti, s posebnim naglaskom na energetske obnovu VSZ u Hrvatskoj i ublažavanje energetske siromaštva u VSZ. Energetska neučinkovitost višestambenih zgrada i dalje ostaje jedno od ključnih infrastrukturnih prepreka za održivo upravljanje obnovljivim izvorima energije i ukupnu transformaciju sustava proizvodnje i potrošnje energije u Hrvatskoj. Osim glavne uloge koju transformacija stambenog sektora ima u ukupnoj energetske tranziciji u Hrvatskoj, osiguranje energetske učinkovitosti stambenih zgrada kroz sveobuhvatnu energetske obnovu ključan je početni korak prema otključavanju značajnog potencijala građanske energije u VSZ u Hrvatskoj. Ovaj napor također uvelike doprinosi ukupnoj dekarbonizaciji stambenog sektora i postizanju ciljeva^[1] preobrazbe euopskog fonda zgrada u zgrade (gotovo) nulte energije.

Ove preporuke proizlaze iz prethodno prikazane analize prethodnih javnih poziva za energetske obnovu MAB-ova u Hrvatskoj i prepreka identificiranih u analizi zakonodavnog i političkog okvira koji definira energetske obnovu VSZ i ublažavanje energetske siromaštva u Hrvatskoj. Provođenje elemenata ovih političkih preporuka u trenutne procedure, politike i zakonodavstvo moglo bi značajno poboljšati učinkovitost, inkluzivnost i održivost poziva za energetske obnovu u Hrvatskoj, što bi dovelo do poboljšane energetske učinkovitosti i na kraju smanjenja energetske siromaštva u zemlji.

PREPORUKA 1: Uspostaviti sveobuhvatan sustav prikupljanja podataka za točno definiranje i procjenu energetske siromaštva na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

Značajan problem u rješavanju energetske siromaštva na bilo kojoj razini, a time i u identificiranju onih kojima je najpotrebnija energetska obnova svojih stanova, je nedostatak podataka o njegovoj intenzivnosti i opsegu u Hrvatskoj, što je istaknuto u Dugoročnoj strategiji. Ovaj nedostatak podataka otežava razvoj općih kriterija i metodologija za identifikaciju energetske siromašnih vlasnika u VSZ. Na primjer, dok Program energetske obnove VSZ identificira društveno ugrožene skupine, nedostatak reprezentativnih podataka (o potrošnji energije, energetskim i socioekonomskim karakteristikama kućanstava, navikama potrošnje energije, kvaliteti stanovanja i životnim uvjetima, mišljenjima i stavovima o različitim aspektima potrošnje energije itd.) ograničava učinkovitost ciljanih intervencija. Provođenje robusnog sustava prikupljanja podataka na nacionalnoj razini pružilo bi potrebnu osnovu za razvoj mjera prilagođenih ublažavanju energetske siromaštva u VSZ, osiguravajući da politike i kasniji zakoni budu temeljeni na točnim i sveobuhvatnim podacima. To bi također pomoglo u otkrivanju i informiranju analize potencijalnih prepreka za veće stope energetske obnove VSZ u Hrvatskoj te pomoglo u razvoju obrazovnih, financijskih i drugih političkih mjera za uklanjanje tih prepreka iz stambenog sektora u Hrvatskoj.

[7] U ožujku 2023. godine Europski parlament usvojio je nacrt mjera usmjerenih na povećanje stope energetske obnove i smanjenje potrošnje energije i emisije stakleničkih plinova. Predložena revizija Direktive o energetske učinkovitosti zgrada (EPBD) ima za cilj značajno smanjiti emisije stakleničkih plinova i potrošnju energije u građevinskom sektoru EU-a do 2030. godine, s ciljem postizanja klimatske neutralnosti do 2050. godine. Počevši od 2028. godine, sve nove zgrade su obvezne imati nultu emisiju i biti opremljen solarnom tehnologijom, dok stambene zgrade koje se temeljno renoviraju moraju ispunjavati ove zahtjeve do 2032. godine. Zgrade gotovo nulte energije (nZEB) definirane su kao zgrade s vrlo visokim energetskim svojstvima, dok se preostale niske energetske potrebe zadovoljavaju pretežno obnovljivim izvorima energije (Zakon o gradnji; Narodne novine, 153/13, 20/17, 39/ 19, 125/19).

Na taj bi se način mnogi od izazova vezanih uz financiranje energetske obnove stanova kućanstava pogođenih energetskom siromaštvom mogli riješiti. Na primjer, uspostava kriterija za određivanje (rizika ili ranjivosti na) energetsko siromaštvo mogla bi pomoći u razvoju namjenskih financijskih sredstava za kućanstva pogođena energetskim siromaštvom kako bi ih podržala u uključivanju u projekte energetske obnove sa subvencijama ili povoljnim kreditima specifično usmjerenim na smanjenje troškova energije za ugrožene skupine. U tom kontekstu, a u vezi s analizom javnih poziva i identificiranim preprekama, definiranje energetskog siromaštva ključno je za razvoj financijskog fokusa kroz javno financiranje na kućanstva koja imaju najviše koristi od energetske obnove svojih stanova. Dodatno, identificiranje potreba i ograničenja kućanstava pogođenih energetskom siromaštvom moglo bi također rezultirati razvojem fleksibilnih stopa sufinanciranja koje bi se mogle prilagoditi potrebama različitih projekata i prijavitelja. To bi uključivalo više stope sufinanciranja za manje projekte ili one koji se obično poduzimaju od strane kućanstava pogođenih energetskom siromaštvom.

PREPORUKA 2: Poboljšati postojeće mehanizme praćenja, poput sustava SMiV ili ISGE, osiguravanjem sveobuhvatnog praćenja energetskih obnova stambenih višestambenih zgrada i izvještavanja o pokazateljima energetskog siromaštva u višestambenim zgradama.

Plako analizirani dokumenti pokazuju dovoljno ambicije u skladu s trenutnim ciljevima EU-a u vezi s obnovom stambenog fonda i iako je ova analiza identificirala širok spektar tehničkih, financijskih i drugih mjera za postizanje viših udjela u stopama energetske obnove VSZ i ublažavanja energetskog siromaštva u VSZ u Hrvatskoj, moguće je poduzeti određena poboljšanja postojećih mehanizama praćenja, poput sustava SMiV. Sustav praćenja, mjerenja i verifikacije ušteda energije (SMiV) je web aplikacija kojom upravlja Nacionalno koordinacijsko tijelo za energetske učinkovitosti, a namijenjena je praćenju ušteda energije postignutih provedbom mjera energetske učinkovitosti, osobito kroz Nacionalni akcijski plan energetske učinkovitosti (NEEAP). Razumno je tvrditi da bez takvih sveobuhvatnih informacijskih sustava za praćenje uspjeha provedbe politika energetske učinkovitosti nije moguće točno procijeniti uštede energije ostvarene kroz poticajne političke mjere definirane u NEEAP-u, kao ni aktivnosti koje pokreću ove mjere. Međutim, trenutno SMiV ne uključuje pokazatelje energetskog siromaštva niti određene podatke relevantne za praćenje energetske učinkovitosti kućanstava u VSZ, što ograničava njegovu učinkovitost u rješavanju problema energetskog siromaštva u VSZ. Uključivanje tih pokazatelja unaprijedilo bi transparentnost i učinkovitost napora u praćenju, kako to nalaže Zakon o energetskoj učinkovitosti, koji propisuje godišnje izvještavanje o napretku u ostvarivanju nacionalnih ciljeva energetske učinkovitosti.

Uključivanjem pokazatelja energetske siromaštva, sustav SMiV pružio bi jasniju sliku o utjecaju mjera za ublažavanje energetske siromaštva, olakšavajući bolje prilagodbe politika i raspodjelu resursa za rješavanje ovog ključnog problema. Osim toga, SMiV prati samo projekte koji su subvencionirani putem Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, koji nadgleda unos podataka. Bilo bi također korisno uključiti privatno financirane projekte ili one financirane iz drugih javnih izvora u metodologiju i bazu podataka SMiV-a. Nadalje, ne postoje podaci o procjenama korisnika ili javno dostupnim stručnim procjenama učinkovitosti procesa prikupljanja podataka, pouzdanosti podataka, korištenja i izvještavanja kroz SMiV. Takve procjene mogle bi pomoći u olakšavanju pristupa i prijenosu koristi od sustava krajnjim korisnicima energetske obnove VSZ (su-vlasnicima, predstavnicima zgrada ili upraviteljima zgrada). Na kraju, tri glavna korisnika aplikacije, kako je definirano Zakonom o energetske učinkovitosti, su javni sektor, energetske pružatelji usluga i davatelji subvencija. Ovaj popis trebao bi se uskoro proširiti, na primjer, na stambene zadruge i udruge, energetske zajednice u VSZ, predstavnike zgrada i druge relevantne stručnjake i skupine građana, čime bi se povećala inkluzivnost i transparentnost procesa praćenja.

PREPORUKA 3: Ojačati zakonodavnu podršku za sustave OIE u višestambenim zgradama i energetske zajednice građana unutar višestambenih zgrada kako bi se olakšale energetske obnove i demokratizirala proizvodnja energije.

Trenutni zakonodavni okvir u Hrvatskoj, konkretno Zakon o tržištu električne energije i Zakon o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji, nameće značajne prepreke za osnivanje i rad inicijativa građanske energije. Ove prepreke uključuju restriktivne zakonske oblike, geografski opseg, ograničenja članstva i složene postupke koji nisu prikladni za male organizacije poput potencijalnih građanskih inicijativa su-vlasnika u VSZ. Stoga bi trebalo pojednostaviti zakonski oblik i geografski opseg za inicijative građanske energije, a ograničenja članstva trebala bi biti uklonjena ili smanjena kako bi se olakšao pristup malim organizacijama i pojedincima za sudjelovanje. Također, naglašava se pojednostavljenje i smanjenje složenosti i troškova postupaka potrebnih za osnivanje i upravljanje energetske zajednicama građana. Također se predlaže izričito uključivanje odredbi za osnivanje i rad energetske zajednice unutar VSZ te poticanje su-vlasnika da kolektivno ulažu u i koriste infrastrukturu OIE pružanjem pravnih i financijskih poticaja. Rješavanje ovih zakonodavnih praznina ne bi samo demokratiziralo proizvodnju energije, već bi također olakšalo usvajanje infrastrukture OIE-a unutar VSZ, poboljšavajući energetske učinkovitost i održivost. Rješavanje tih pravnih izazova ključno je i preduvjet za poticanje integracije obnovljivih izvora energije (OIE) u javno financiranim projektima obnove putem viših stopa sufinanciranja i tehničke potpore koja bi mogla uključivati poticaje za instalaciju solarnih panela, toplinskih pumpi i drugih tehnologija obnovljivih izvora.

PREPORUKA 4: Razviti i provesti široke nacionalne kampanje za podizanje svijesti kako bi se potaknula javna rasprava i sudjelovanje u energetske obnovama višestambenih zgrada, s posebnim naglaskom na ranjive suvlasnike i susjedstva.

Postoji nedostatak dokaza o široko rasprostranjenim nacionalnim kampanjama podizanja svijesti koje bi imale za cilj angažirati javnost u potrebnim mjerama za energetske obnovu VSZ predviđenih unutar analiziranih politika. Takve aktivnosti su ključne za jačanje razumijevanja i sudjelovanja u energetske obnovama, osobito među najranjivijim skupinama, kako je povremeno spomenuto u postojećim dokumentima, ali i s drugim ključnim dionicima, poput upravitelja zgrada i predstavnika zgrada. Stoga postoji potreba za pružanjem obrazovnih programa i resursa za upravitelje zgrada, su-vlasnike i potencijalne članove energetske zajednice te poticanje angažmana zajednice i sudjelovanja kroz radionice, seminare i javne konzultacije. Unatoč prepoznavanju potrebe za daljnjim razumijevanjem i podacima o energetske siromaštvu, očigledan je jaz u informativnim mjerama poput obrazovnih i promotivnih aktivnosti koje bi mogle podići svijest među energetske siromašnim kućanstvima o prednostima energetske obnove i kako mogu pristupiti određenim sustavima podrške koji im mogu pomoći u projektima energetske obnove. Drugim riječima, provedba sveobuhvatne kampanje pomogla bi stimulirati su-vlasnike, upravitelje zgrada, predstavnike zgrada i ranjive skupine da aktivnije sudjeluju u procesu obnove, rješavajući kako pitanja svijesti, tako i angažmana, što je ključno iz šire perspektive pravedne tranzicije.

Takve informativne mjere mogle bi se smatrati preduvjetom za poboljšanje sveukupne inkluzivnosti i transparentnosti procesa razvoja programa energetske obnove, uključujući opsežne konzultacije sa svim dionicima, poput Otvorenih dijaloga partnera koji su prethodno primijenjeni u Dugoročnoj strategiji. Ovaj pristup treba proširiti na sve inicijative energetske obnove kako bi se osiguralo sveobuhvatno, ali informirano sudjelovanje dionika, uključujući doprinos ranjivih skupina i lokalnih zajednica. Povećana transparentnost i sudjelovanje dovest će do bolje prilagođenih i učinkovitijih politika obnove, što će poboljšati javnu prihvaćenost i ukupnu stopu uspjeha projekata obnove.

PREPORUKA 5: Produžiti rokove za prijavu kako bi se omogućilo više vremena potencijalnim prijaviteljima, posebno onima iz marginaliziranih ili teško dostupnih zajednica te energetske siromaštva, za prijavu na javne pozive za energetske obnovu višestambenih zgrada.

Produljenje roka pruža jednake prilike za osobe iz marginaliziranih zajednica koje se mogu suočavati s barijerama poput ograničenog pristupa informacijama, resursima ili internetskoj povezanosti. Stanovnici u udaljenim regijama često trebaju dodatno vrijeme za primanje, razumijevanje i odgovor na pozive za prijavu zbog logističkih ograničenja. Više vremena omogućava podnositeljima prijave prikupljanje potrebnih dokumenata, traženje stručnih savjeta i pripremu temeljitih i konkurentnih prijavi.

Dodatno vrijeme također može olakšati organizaciju edukacijskih radionica i sesija pomoći s ciljem pomoći potencijalnim prijaviteljima da razumiju proces prijave i uvjete. Lokalna nevladina udruženja i organizacije zajednice mogu imati ključnu ulogu u pomoći prijaviteljima, ali im je potrebno dovoljno vremena za mobilizaciju i pružanje podrške. Također bi bilo korisno usmjeriti napore na marginalizirane i teško dostupne zajednice kroz izravan angažman s lokalnim liderima i organizacijama. To se može postići uspostavom novih (kao što su „One-stop shop“ usluge, kako je definirano u DSO, str. 37) ili osnaživanjem postojećih kontakata za informiranje (udruge i zadruge, lokalne nevladine organizacije, predstavnici i upravitelji zgrada itd.) u vezi s energetsom obnovom stambenih objekata, gdje potencijalni prijavitelji mogu dobiti smjernice i podršku tijekom cijelog procesa prijave. Također je potrebno poboljšati pristupačnost javnih poziva, na primjer, pružanjem tiskanih materijala i obrazaca za prijavu na više jezika i prilagođenim formatima pristupačnim osobama s invaliditetom. Produljenjem roka za prijavu, javni poziv za subvencije bit će pristupačniji, čime će se potaknuti uključiviji i učinkovitiji program energetske obnove za višestambene zgrade.

PREPORUKA 6: Provoditi redovite preglede programa energetske obnove radi procjene njihovog učinka i identificiranja područja za poboljšanje.

Prikupljanjem i analizom povratnih informacija od sudionika o procesu prijave, analizom (ostvarenih) ušteda energije i ocjenom socio-ekonomskih okolnosti i koristi za prošle, sadašnje i buduće prijavitelje, budući javni pozivi za energetska obnova višestambenih zgrada u Hrvatskoj mogli bi biti dodatno unaprijeđeni kako bi bolje ciljali i rješavali postojeće izazove kućanstava u ranjivim područjima i neobnovljenim zgradama. Također, provođenjem takvih redovitih pregleda, budući javni pozivi za energetska obnova višestambenih zgrada mogli bi bolje podržati regije s nižim stopama sudjelovanja ili višim razinama energetske siromaštva kako bi osigurali pravednu raspodjelu resursa. To bi moglo uključivati prilagođene programe informiranja i dodatnu podršku za prijavitelje iz tih područja. Dodatno, takvi pregledi mogli bi osigurati transparentnost u dodjeli sredstava i procesu donošenja odluka objavljivanjem detaljnih izvještaja o ishodima programa i uključivanjem dionika u proces evaluacije. Također, koristi od takvih redovitih evaluacija mogle bi pomoći u identificiranju potencijalnih područja ulaganja u izgradnju kapaciteta za lokalne vlasti i organizacije posvećene učinkovitijoj podršci naporima energetske obnove kroz prilagođene edukacijske programe, tehničku pomoć i financijske prilike za lokalne inicijative.

Co-funded by
the European Union

Projekt CEESEN-BENDER dobio je sredstva iz Programa Europske unije za okoliš i klimatske aktivnosti (LIFE 2021.-2027.) prema Ugovoru o dodjeli bespovratnih sredstava br. LIFE 101120994. Informacije i stavovi izneseni u ovom materijalu pripadaju autoru(ima) i ne odražavaju nužno službeno mišljenje Europske unije ili CINEA-e. Za njih se ne mogu smatrati odgovornima ni Europska unija ni tijelo koje dodjeljuje potporu.